

~~80~~ 55

78

LV
78

55-78

بۇتۇن دۇنيو اەمگە كچيلەرى، بيريككىلە!

تامىلدەر

- 1- قاناتتۇۇ - مولدوقىلچ.
- 2- بۇۇدايق - اەلدىكى.
- 3- بۇۇدايقتن توبۇ - اەمگەگى

قرغز ابيلم كەمەسيەسينن اەمگەگى

س.س.س. ر. قالدقارينن بوربور باسما ماھكاماسى

ماسكو - 1925 جىل

Книга набрана и отпечатана
в 1-й типографии Централь-
ного Издательства Народов
С. С. С. Р. Москва, Николь-
ская, 10

в количестве 10,000 экзempl.

Главинт. № 31676

«سوز باشى»

قرغز ئېلىم كەمەسىيەسىنىن تابىرغانى بويۇنچا «تامىلدەر»
دەگەن كىتەبى قاراب تۇزوتۇپ «املاسنى دۇرستاب چىقىم»
مدا «قانائتۇۇ» دەگەن قرغزدن بەلگىلۇۇ آقۇنۇ
قىلچىقى، قىلچىتن اوز جازماسىنان امەس. اهل اووزۇنان
جايلىب آلتغان.

«بۇۇدايق» مەنەن «بۇۇدايقتن تويۇ» اهل اووزۇنداى
الەرتەن كەلە جاتقان تامىلدەر. بارى تەك قۇشتار تۇورلۇۇ
آيتغان تامىل بولغون سوك، «بىر كىتەبچە قىباب جىبەردك»
قىلچىتن اومۇرۇ مەنەن «اوز جازمالارن جىيىناب بىر
كەبچە چىقارۇۇ كەمەسىيا ملدەتتەرىنن بىرى».

«واق آزىرعا آل دايار بولبوغون سوك «قانائتۇۇ» سۇن
بغان وشۇب اوتۇربۇز».

بۇل «تامىلدەر» قالىق آدائىياتىنن اچندەگى جاقشىسى.
ۇنۇن تۇردۇۇ جاققان پايدا كەلتىرىشى آركمگە بولسودا
الم.

«بۇۇدايق» نازن اۇيوزۇندوگو قويلۇۇ نو كولوى ده گەن
قاريا اوزۇنان جازيلىب آلتغان. «بۇۇدايقتن تويۇ» كمدن
اوزونان جازلعانى مالم ادمەس. آيتور قالىق آديبيياتينان
ادكەنى كمگە بولسون تالاشسر آيقان.
بۇل «تامسلدەر» قرغزء بيلم كەمەسيياسينن جيناغان
آديبيياتتارينان آلتدى. بۇل سيياقتۇۇ پايدالۇۇس كوپ
بولسودا، مۇنۇسۇن ايلغى قۇشتار تۇرالۇۇ سۇيلانگون
سوڭ، آيرقچا جيبەرشدى. تيش تابتق.

ب. دانيار اۇۇلۇ.

(تاشكەن)

بِالْقَانِ اِنَّ يٰ كَا لُوْر يٰ جَعَانِ دَهْ لَهْ نِ بِيَهْ رِ دِي

يٰ كَا لُوْر يٰ جَعَانِ دَهْ فُوْر فُوْر نُوْر قَانِ اِي

بِالْقَانِ اِنَّ يٰ كَا لُوْر يٰ جَعَانِ دَانِ فُوْر فُوْر

قَالِي يٰ جَعَانِ اِنْ فُوْر فُوْر قَالِسَارِ

دَا بَا سَعُوْنَهْ لَهْ نِ بِيَهْ رِ دِي اِي قَانِ اِي

دِيْلَهْ قَانِ اِي بَارَهْ بِيَهْ نِ نُوْر دُوْ بَا يِلَارِ اِي

لَا رِ دَانِ فُوْر فُوْر قَانِ اِي قَانِ اِي

لَهْ دَهْ يٰ كَا لُوْر يٰ جَعَانِ دِيْلَهْ قَانِ اِي

بِالْقَانِ اِنَّ يٰ كَا لُوْر اَرِ مَانِي

وَقَانِ اِي بِيَهْ سُوْر وَ مِي وَ نُوْر
قَانِ اِي بِيَهْ بِيَهْ وَ نُوْر

مولدو قىلىچ شامرقان اۇۇلۇ.

قانا تىتۇۇ.

بىرىنچى بۆلۈم.

قاسىم الپىر

قانائەتتۇۇ.

سۇيۇپ ۶ سوزۇم چاچىن،
۶ سوز كىلىتىن آچىن.
قاروولۇنا جەتكىرب،
كوب شىقالاب آتايىن،
مەن سويۇويۇن كورگوندۇ،
سوز ۶ مانىسن بىلگەندى.
آلتىن - كۇمۇش اشتهگەن،
اەركىبەگەن زەرگەردى.
اۇرغاچچىدان ۶ ايشى بار،
ورموك سوعۇب كەرگەندى.
قۇداي تالا قۇدۇرەت،
بەندەسىنە بەرگەندى.
بۇل آدام زات بەندەگە،
قايسى جاندار تەك كەلدى.
قانائەتتۇۇنۇن بارىنا،

بەردى تىرماق جەڭگەلدى
ۋايت آغىتېب قۇش سالغان،
مۇنۇشكەردن آدەتى.
قۇشقا سەبەب اۇچارعا،
اۇزۇن چالغىن قاناتى.
قىز بالاداي قىيىتېب —
قرغىغا تاقساڭ جاغوونۇ،
آپپاق بولوت كەبەزدەى،
آقشۇڭقاردن ساڭوورۇ.
آلب ۋ تۇشوت تووداقتى،
آغر قۇشتۇن قىرانى.
البەسندى قۇتقار باس،
تۇيغۇن قۇشتۇن چىراغى.
قازدى باسات اوردوكتوى.
قارا قاشقا تىنارى.
آسمان مەنەن چۇۇلداپ،
لاچىن قۇشتۇن اۇچقۇنۇ.
ۋىر تەبىكەندە ۋ اولتۇرور،
قارا قۇناس بۇتتۇۇنۇ.
سايسا زالال قىلا-آلباس،

كوك. قيتاندىن تۇمشۇغۇ
آسمان مەنەن شۇۋلداپ،
ايلاچن قۇشتۇن آلبانى.
تيسە جەردەن اۇچرباس،
كەسەب تۇرغان ترماغى.
بۇركۇتدون كۇچۇكەم امەس.
قۇۋاتتۇنۇن دۇلبارى.
بو پۇلوسو كەلبەگەن،
دالبا مەنەن اۇندوگون.
قارا بارچن بۇركۇتتور،
قارشى آلدندا جۇر بوگون.
تەگىندەگى آداتى،
تېمەينچە آلباغان.
آلاتالا قۇدۇرەت،
آر ءتۇرلۇ جان جاراتدى،
آيتىب آقل جەتە — آلباس،
آسمانداغى قاناتتى،
قارا بۇركۇت جورۇلار،
تاشقا چىچار بولچۇ بار (بارى)
قۇداى تالا قۇدۇرەت،

قۇۋات بەرب قويغون — سولك—
بۇل اوڭدونگون چوڭۇ بار.
چۇيلۇ مەنەن شۇڭقاردى،
قىرانن كور قۇشتاردى.
آيلاندىرب سالغاندا،
آلب ءتۇشور آقساردى.
مۇنۇشكەرلەر جاباسا،
بۇۋدان آلار قالتاردى.
آدام كورور امرمەكتى،
قرغى آلار اوردوكتۇ.
اولۇمتۇكتۇ كوب ازدەب،
جورۇ تارتار امگەكتى
قۇرقۇلداغان قۇزغۇندار،
قارا تاشدى جۇتقۇرلار.
قايدا بولسو آڭدىغان،
قارشقرغا تۇتقۇندار.
قارا جورۇ قاجرلار،
قايراتى جوق ءچابىرلار،
تارىپدى ازدەب آڭدىغان،
اۋياتى جوق زالمىدار

باشى تاقر قونجۇرۇ،
كېيىك قارماپ جەگىدەى،
مىنداي قۇشتۇن چوگدورۇ.
قايدا بولسو جورۇغا،
قۇزغۇن جولدوش بولغونۇ.
قارشىقدان جەم آگىب،
قايب كەلب قونغونۇ.
قۇداى تالا قۇدۇرەت،
ءاوزۇ اوشوندوى قالغانى.
آيرى قۇيرۇق قۇلالى،
ترماغى بار بۇل داغى.
قۇرۇب قالغان بايقۇشتار،
قانائتۇنۇن قارىبى.
آدام ءتيان سۇيلوگون،
توتۇمەنەن تۇيغۇندار.
ءدۇيۇم قۇشتۇن شەرىگى.
جىلقىچىداى اشقىرب،
چاقچىغايدن قىيىنى.
جاراشتۇۇ جانىپار،
توتۇ قۇشتۇن زىناتى،

آلغر بۇركۇت شۇڭقارلار،
آدام زاتىدىن اۇرماتى.
قىزل - آلا قۇبۇلغان،
قرغۇۋالدۇن قاناتى.
قىشتىرىپ سۇياو وگو،
مولدو - قىلچ ساناتى.
قۇرت قۇمۇرسقا قاناتتۇۇ
قۇتۇلباغان سوزۇمدون،
آيب - آچب ۶ سويلودۇم،
كوب آدامدىن ايچىنەن.
قۇدۇرەتتىن بەرگەنن،
سۇرابادم كىشىدەن.
كەچەربى اەكەن كۇنونۇ،
مەن اوڭدونىگون ايتىنەن.
تەگەرەنب آيلانات -
آۋاداغى جەتىگەن.
كۇندۇز بولۇپ ۶ تۇن كەتەر،
كۇندۇن جارق بەتىنەن.
قارا بوور قل قۇيرۇق،
دالاي قوشدۇن زەرىنى؟

داويشى بار چۇلداپ،
قانائتۇنۇن چالغىنى .
بور چمچقدن قيرانى،
بوز باش اەكەن آلغىرى .
تۇرغان قۇشدۇن بارىنن .
تۇمشۇغۇندا جابدیغى .
پرپراغان ، بودونو،
تۇرۇمتايدن جەمىشى .
بۇتسكون بويۇ بارى ماى،
بۇتۇ گونگۇردۇن سەمىزى .
كەكىلكدى چالدەردى،
آدال ۶ قىلب بەرىشى،
ايچەگىسن چىغارار،
ايتەلگىنن تەبىشى .
آسمان مەنەن زىياداب،
ايلاچن قۇشدۇن ۶ بورۇسۇ .
آلا قارغا-چار قارغا،
قانائتۇنۇن ۷ بووشۇ .
توقسون ۶ تۇرلۇ قۇبۇلغان
توتۇ قۇشتن ۶ جۇنۇچۇ!

بۇرۇب - بۇرۇب سايراغان،
بۇلبۇل قۇشتۇن اۇنۇچۇ.
جىلىداغان قۇلالى،
جاعالمايغا كۇلۇچۇ.
ءاوز قولۇنان كەلبەگەن،
ءاوشونوتۇب ءجورۇچۇ.
تولب جاتقان قاناتتۇۇ.
تورغوى اەكەن چەچەنى.
چاقلداغان باچچاغار،
چاقچىغايدىن مەسەلى.
قويبوى تۇرۇب تۇۇراقان
قۇلۇن مەنەن تەكەنى
بۇ تۇگوڭكۇر باچچاغار.
ءبر جاغندا قاكشىلاب،
كۇچۇك بولۇپ كەتەبى.
قىراندىغى قوشتاردىن،
ايلاچن قۇشقا جەتەبى.
قۇۇدۇلدۇغۇ. چمچقدىن،
چاقچىغايفا جەتەبى.
جارغاناتتىن ءجۇنۇ جوق،

جا بېلماغان كوتونۇ
تاڭغا جاقن سايراغان،
كۆكۈك قۇشتن اەشەنى.
كەلشتىرب ەسويلوۋگو،
كەلدى ەسوزۇم كەزەگى.
قاسىيە تتۇۇ قۇرقۇلداي،
اۋيالارن قاراساڭ،
تكتەب تۇرۇب تم - اەلە:
تىگب كىيم قالغانداي،
آرجانداردن اۋستانى،
جارا تبتەر ەبر قۇداي.
كۇندۇز اۋچىباي قامالغان،
آى! جارغانات قۇرقۇر - آى.
ەتۇرۇ سۇۇق اوزگوچو،
آلدا قۇرۇب قالغر - آى.
دۇمبىراسن كۇۋلوگون،
تورغوى مەنەن بۇلبۇل - آى.
جان قۇتعار باس اۋچتۇلۇ.
آلا چىيرىق جانىبار.
آيتار ەسوزگو ايلايىق،

بۇل آدام زات بەندەگە.
پايداسى مول - جايى بار.
جەلە تارتىپ چۇر قۇراب،
تۇرنا مەنەن قارقىرا.
تاڭ قالا من توو داققا،
كەلگەن قۇشدىن بارىنا.
ساسق^۶ اۇپۇ سارى - آلا،
تاق سۇلايمان پايغامبار،
اەلچى قىلغان آراغا.
كەپلدىككە - دە كۇيۇب،
تووق قالغان جالاغا.
بەيشتەن تازا سۇرۇلۇب
جلان قالغان تالاغا.
توقو - نالات ايلينىپ،
شايتان قالغان بالاغا.
بۇلبۇل قۇشدىن مولدوسۇ.
تورغوى جاقن جولدوشۇ.
سايراب تۇرغان آۋانى،
آرگەن ساندىق پورەوسۇ،
مۇسۇلماندىن بايرامى،

آيتى مەنەن آي باشى.
بەزىلەگەن بەزى بەلدەك،
قارا قاشقا قاشقالداق.
زىيانى جوق جانىبار،
سۇ بويىلوعون آقچارداق.
اۋستاچمچق قۇرقۇلداي،
اۋيا قىلات قاستارلاب.
ءتل سۇيىلوگون توتۇلار،
توتۇ كىتەب اوقۇگار.
آرباق اۋچۇن زۇمۇرۇق،
آر كىتەبدە آتى بار.
جەرگە تۇقۇم سالباغان
آسمانداغى اۋمايا؟
آرقاغانى گۇنو اەكەن،
ءبر جاراتقان قۇدايا.
آيىلانين جانىبار،
اۋلار قۇشقا اوقشوغون.
آسمان - جەردن اورتوسۇن،
اورۇن قىلب توقتوغون.
كولو كوسۇ تىگەن جان،

دوولوتۇ قولدون كەتتەگەن.
مولدو قىلىچ بەى - چارا،
بولبوس كەبتى قوزغوغون.
آرجانىۋار ايرەتن،
ءاوزۇ مەنەن جوقتوغون.
آلا بولوت ساغسقان،
جوور جلقى كورۇنسو،
قانن چوقۇب آغزغان.
آسماندا تۇيلا تىب،
آرقاسىنا جابشقان،
قارچىغانى كورگوندو،
قايراتى جوق كەم اۇرغان،
قارا جەرگە جابشقان.
آيلان ب كەت باچچاغار،
چاقلداغان داۋشتان.
جاندان آشقان سۇغالاق،
قرچا كغىنى قۇۋالاب،
اونۇ - بەشى جابلسا،
جامان قىلات بارىلاب.
قارچىغانى كورگوندو

قايراتى جوق اۇرغاندار
قارا بۇتا توقويغو،
قاچب كيرەر سابالب.
بوقدۇ كورسو چوغۇلغان
آلا قارغا - ساعسقان،
ناپسى جامان سورۇنقان.
قويشوڭۇ كوب جانىبار،
تۇنكو جۇرگون بابىرغان.
جامان اۇكۇ جاپالاق.
كۇندۇز كوزۇ كورو - آلباي،
تۇن كرگەنچە زارلغان.
آر جانداردى جاراتدى،
ايريسينا قاراتا:
توودا جۇرگون اۇلاردى.
سۇودا جۇرگون قۇۇلاردى.
آلا تالا قۇدۇرەت،
آلەك قىلدى بۇلاردى.
قارا قاشقا كەكىلك،
قانانتارى چۇباردى.
بابىرغان مەنەن اۇكۇنۇن -

قارا جاغن جانئدى.
اوردوك - چوروك جابلسا،
كولدون ءوستى قاراردى.
ايلاچن ءتیبب اوركوتوب،
سۇغا بەلن چۇمقۇتوب،
ءبر جانداردان قۇدايم،
اۇشۇنچالق قورقۇتوب.
قاراتان چارداقتى،
قانچالارن چۇولاتدى.
قرغى ءچۇيلۇ بارينا،
آزق قىاب قۇوراتدى.
چاقلداغان چاقچىغاي،
چالب ءوتور تۇرۇمتاي.
ءبر- برينە زوردۇغۇن،
ءبيلندردى ءبر قۇداي
آواداغى بوز تورغوى،
تۇرۇمتايغا جولوبوى.
آيرى قۇيرۇق قۇلالى،
اق بلبەگەن قولوغوى.
ايەك- ايەك قالداغاي،

قارا - قۇناس تازباغاي.
بالتا جۇتار كوك جورۇ -
جۇرت آڭدىغان اۇرغان - آى.
قىزل قرغى ايلانچن،
قاناتكندان آيلاناي.
تۇشۇندۇر بوى قارماغان،
تۇيغۇن قۇشدۇن آربابى - آى.
آل اوڭدونگون چركندىن -
اووزۇ - باشى دالباغاي.
توموغوسۇن آلماندا،
تۇۇرا تارتقان قۇلجىداى،
قاشقۇلاقتى قاچىرغان.
قارماغاندا ترماغن،
قابىرغاغا باتىرغان.
قايراتى چوڭ قيراندار.
قامان كورسو قابىلغان.
بولجولۇ جوق آسلىدار.
بولبوس اشتى بۇلدۇرغان.
اەچكى - تەكە، كىيىكتەر،
اەسى چىغىب جاشىنغان.

تۇيغۇن، قۇشسۇن تۇنۇغۇ،
بۇر كۇتسۇن - دا اولۇغۇ،
بارىنان آشقان بۇۇدايق.
آرتق تۇۇغان چىنىغى.
قانائتۇنۇن بارىنان،
قرغىدىن جاقشى قىلىغى.
تەبمە يىنچە آلباغان،
ايتەلگىنن ايرىمى.
كوبولوكتى آگدىغان،
كۇيكو قۇشتۇن قۇنۇغۇ.
آسمانداغى جىلزدای،
آلا چىيرچق اورۇغۇ.
بۇلبۇل قۇشتۇن آقۇنۇ،
چابىيەكەى - بۇز تورغوى،
آغايىندەش جاقىنى.
قارا جورۇ - تووداقتار،
قانائتۇنۇن جايىغى.
كۇندۇز اۇچىباى قامالغان،
اۇكۇ قۇشتۇن مايىبى.

مولدو قىلىچ شامرقان اۇۇلۇ.

اەلدەكى

بۇۋدايىق.

اەكنىچى، بولم.

بۇۋدايىقى.

مۇرۇنقىۋاوتىكون زاماندا،
جان - جانىۋار آماندا:
آۋالقان آتتۇۋقان بولغون.
آرتۇلۇككو شاي بولغون.
اوشو قاندىن تۇشۇندا
قارا تولوك ساياتچى -
قۇشقا تلمەر جان بولغون.
ساياتچى تولوك تلمەرك،
ءبر ءتۇنۇ جاتب ءتۇش كورگون.
ءتۇشۇندو جاقشى ءاش كورگون.
اەرتەك مەنەن بولغوندى -
اەنەسىنە سۇيلوگون:
ءتۇندو ءبر جاتب ءتۇش كوردۇم.
ءاوزۇمو جاقشى ءاش كوردۇم.
توقويدۇ كوز دوى بارىمن.

توقويدوغۇ كۈب كەندەر،

آنى آلب كەلبەن.

قز - كەلنگە ۋايىرتب،

توردۇ ۋتۇيۇب سالبەن؛

كوك كەندەر - جيبەك تور آلب،

آق كوگۇچكون ۋتيرى آلب.

اەركن - اەركن، اەركن توو -

اەركن توونن آر جاغى،

تەلەگەيى تەگس توو -

تەگس تولۇن بەر جاغى،

آيرى بەلەس آچ قايقاڭ،

آلا قانداى كوك تايپاڭ.

مينا اوشوغو باربەن.

چرىقتاردى سايبەن.

توردۇ جايب سالبەن.

قۇش ۋتوروسۇ بۇۇدايق،

آنى قارماب آلبەن،

آۋالقانداى جانى - بەك -

آغا تارتۇۇ قىلبەن.

آت باشتاغان ۋبر توغۇز،

آنى بەردى بەگىلك
توو باشتاغان، بىر توغۇز
مۇنۇ بەردى بەگىلك
قوى باشتاغان، بىر توغۇز،
داغى بەردى بەگىلك،
اۋى باشتاغان، بىر توغۇز
آنى — دا بەردى بەگىلك.
ساداغم سارى آلتىغا تولتۇردۇ،
سانام مەنەن بولتۇردۇ.
كومۇركويۇم كوب كۇمۇشكو تولتۇردۇ
كوگۇلۇم مەنەن بولتۇردۇ.
بۇلاردى آلب جاتىمەن.
بۇل اەمىنە بولۇچۇ؟
اەنەكە! بۇل تۇشۇمدۇ جورۇچۇ.
— «مەن اوقتۇم — اەلە بالام قارىدان،
كوبتۇ كورگون بارىدان.
بۇۇدايق قارماپ آلغاندا،
بۇ، تابقا كىرەيت دە چۇ — اەلە.
تابقا كىرسە بوودايىق،
قولغو قونبويت دەچۇ — اەلە.

قولغو قونسو بۇۇدايق،
تۇۇرغا توربايت دە چۇ۔ اەلە،
تۇۇرغا تۇرسا بۇۇدايق،
ءاۇندوكو كەلبەيت دە چۇ۔ اەلە.
ءاۇندوكو كەلسە بۇۇدايق،
قارماب آلغان اە دە سینن.
ءتوش اەتن اویوت دە چۇ۔ اەلە.
بوور اەتینە توویوت دە چۇ۔ اەلە.
قانن کوزۇنو قۇیات دە چۇ۔ اەلە.
آنان تابیتی قاتۇۇ بۇۇدايق،
تابقا کیرەت دە چۇ۔ اەلە.
قویغۇن بالام سەن باربا!
آزابیگا مەنی سالبا!
اەنە سینن ءسوزونو،
سایاتچی بالا بولغون جوق.
آسیلی ءتیلن آلغان جوق.
قۇشقا تەمەر سایاتچی۔
كوك جیبەكتەن تور آلب،
كوك كوگۇچكون ءتیری آلب.
اەركن۔ اەركن، اەركن توو،

اەركن توونۇن آر جاغى.
تەلەگەيى تەگس توو،
تەگس توونۇن بەر جاغى.
آيرى بەلەس آچ قابقاڭ،
آلا قانداى كوك تايپاڭ.
كوك تايپاڭغا بارغانى،
تولونۇ قۇرۇب سالغانى.
قۇش تۈروسۇ بۇۇدايق —
قۇدايدان تىلەب قالغانى.
ناق اوشوكەز — كۇندوردو،
جامى قۇشتۇن تۈروسۇ
بۇۇدايق تاماشاغا چىغبتىر،
قابار سالب قۇشتاردى،
بىرن قويبوى جىيىبتىر.
اون ايلانچن، اون تۇيقۇن،
اون جاغندا قاروولۇ،
بەش ايلانچن، بەش تۇيغۇن،
بەش جاغندا قاروولۇ.
تۇشتاب اۇچقان تۇرۇمتاي،
جانداپ اۇچقان جاغالماي.

قرداب اۇچقان قرغى - اەك -
تۇۇ كوتورگون تاز قارا،
تۇۇ بەلگىسى قارقىرا.

اەشك آغا بۇركۇتسۇك،
چىنداب آچۇك كەلگەندە،
جالبى قۇشتۇ اۇركۇتسۇك.
بارن جىيب آلدى اوشول،
تاماشاغا چقتى اوشول.

آندا: جالپا كداب اۇچقان جامان سارى.
قۇداى آلغان قۇلالى.

كوزۇ قىزل بوكتورگۇ.
بۇلار تۇرۇب كەكەشەت.
ساي جاقالاي اۇچساقچى.
سارالا مويۇن سونۇ آلب،
مۇنۇ تويۇت قلساقچى.

كول جاقالاي اۇچساقچى،
كوك - آلامويۇن سونۇ آلب،
آنى تويۇت قلساقچى.
قايتىب چىغىب كەلسەكچى.

ماقۇل بولوت، قۇب بولوت -

بارا كەلدە ۱۰ بولوت -
دەب اۇۋادا قىلىش،
كول جاقالاي ۱۰ چۇبتۇر،
كوك مويۇن سونۇ تابا - آلباي،
جالپا گىداب اۇچقان جامان سار،
قايرىلب ۱۰ اويدو چىغىتر.
آيرى بەلەس آچ قابقاڭ،
آلا قانداي كوك تايپاڭ،
كوكۇچكوندۇ كوردۇ اوشول.
قاچىرب سالا بەردى اوشول.
تورغو كەلب چالندى،
قولغۇ ۱۰ تۇشۇب آندى.
جاقن جاتقان ساياتچى،
ارغب تورا قالدى اوشول.
كەلب قارماب آلدى اوشول.
آرى ايمەرب قاراسا،
بەرى ايمەرب قاراسا،
چن بۇۇدايق ۱۰ اوزۇ امەس.
۱۰ اوزۇ تۇرماق كۇزۇ امەس.
بۇۇدايقتن تەكوورۇ،

تەمردەى بولوت دەچۇ — اەلە.
تەبىكەنى ءاولوت دەچۇ — اەلە.
قاناتى قايقى دەچۇ — اەلە،
جوغدورۇ تايىتى دەچۇ — اەلە.
بەلى مەكر دە چۇ — اەلە.
كوزۇ چەكر دە چۇ — اەلە.
ءاۋنۇ زار دەچۇ — اەلە.
ءجونۇ چار دەچۇ — اەلە.
قۇيرۇغۇ قۇندۇز دەچۇ — اەلە.
چابىتى جاندە چۇ — اەلە،
قۇيرۇغۇ قۇچاق دەچۇ — اەلە.
چالغىنى پىچاق دەچۇ — اەلە.
بۇل بۇدايق ءاوزۇ امەس،
ءاوزۇ تۇرماق كوزۇ امەس.
مۇنۇن موينۇن ءاوزۇب آلاين:
تورغو ساداغا قاغىب سالاين —
دەدى — داغى ساياتچى،
چىغارب توردون آلدى اوشول،
موينۇن ءاوزۇب قالدى اوشول.
نورغو ساداغا قاغىب سالدى اوشول.

آنان تولوگو كيرب جاتدى اوشول.
قۇداي آلغان بوكتورگۇ،
ساي جاقالاي اۇچتۇ دەيت،
سارالا سونۇ تابا-آلباي.
قايتا كەلە جاتدى دەيت.
آيرى بەلەس آچ قايقاڭ،
آلا قانداي كوك تايپاڭ،
ءاۋستۇنون اۇچۇب ءاوتدۇ دەيت.
كوگۇچكوندۇ كوردۇ دەيت،
قاچيرب سالا بەردى دەيت.
قۇداي آلغان بوكتورگۇ،
تورغو چالينب جاتب قالدى دەيت.
جاقن جاتقان ساياتچى،
ارغب تۇرا قالدى دەيت،
چيغارب توردون آلدى دەيت.
آرى ايمەرب قاراسا-
بەرى ايمەرب قاراسا.
بۇۇدايقتن ءاوزۇ امەس،
ءاوزۇ تۇرماق كوزۇ امەس.
- «قۇداي آلغان بوكتورگۇ،

سەنن موينۇڭدۇ جۇلۇب آلاين،
تورغوسا داغا قاغىپ سالاين».

دەگەندە ساياتچى،

بوكتورگۇ تۇرۇب مۇنۇ آيتات،

آيلانايىن ساياتچى.

قاغىلاين ساياتچى.

موينۇمدۇ جۇلۇب نەتەسكى؛

نە مۇراتقا جەتەسكى.

سەنن سۇراغانىڭ اەمىنە؛

سەنن تىلەگەنىڭ اەمىنە؛

سەنن ساماغانىڭ اەمىنە؛

سەنن سابتاغانىڭ اەمىنە؛

آندا؛ تولوك تۇرۇب مۇنۇ آيتاب،

- مەنن سۇراغانم بۇۇدايق.

مەنن تىلەگەنم بۇۇدايق.

مەنن ساماغانم بۇۇدايق،

مەنن سابتاغانم بۇۇدايق.

آندا بوكتورگۇ تۇرۇب جالينات:

- اوگوو بۇز دوس بولولۇق،

قويو بەرگن سەنن مەنى،

مەن اوڭدوى - اوڭدوى اۇچاين .
بۇۇدايقتن اوڭ قولىتۇغۇنا ،
اۇچۇب كىرب باراين .
سولدى - سولدى اۇچاين ،
بۇۇدايقتن سول قولىتۇغۇنا ،
اۇچۇب كىرب باراين .
ماشايقتن جولۇنان .
آبدان جاتب تىلەين .
آزغىرب آلب كەلەين .
ساماغانڭ بۇۇدايق -
امرچىتت كەلب بەردەين .
ساياتچى تۇرۇب اويلونۇب ،
بۇۇسوزدۇ ماقۇل كوردۇ اوشول .
«بارغن جانىۋارم» دەب ،
بوشوتۇب قويو بەردى اوشول .
زىپىلداپ اۇچۇب بوكتورگۇ ،
بۇۇدايققا باردى اوشول .
بارب آيتب قالدى اوشول .
آيلاناين ءتورو قۇش ،
قاغىلاين ءتورو قۇش

مەن كورگوندۇ كوردۇڭبۇ،
مەن تۇيغاندى تۇيدۇڭبۇ.
اەركن - اەركن، اەركن توو،
اەركن توونۇن آرجاغى،
تەلەگەيى تەگس توو،
تەگس توونۇن بەر جاغى.
آيرى بەلەس آچ قايقاڭ،
آلا قانداى كوك تاپياڭ.
مندا: سارالا مويۇن ساغسقان،
سانداپ ەبر جاتقان كوگۇچكون،
آغا اۇچۇب بارساقچى،
بردەن - بردەن آلساقچى.
چالا تويۇت بولسوقچۇ.
آنان قايتا چىغىب كەلسەكچى.
قۇش ەتوروسۇ بۇۇدايق،
بۇل اشتى ماقۇل كوردۇ اوشول.
بارا كەلدە اەر قۇل دەب،
قالداڭداپ اۇچۇب قالدى اوشول،
آيرى بەلەس آچ قايقاڭ،
آغا جەتب كەلدى اوشول،

قۇش، توروسۇ بۇۇدايق،
كوگۇچكوندۇ كوردۇ اوشول.
توقتونۇب تۇرا - آلباستان،
قاچىرب سالا بەردى اوشول،
كوك جىبەكتەن تورلورۇن،
كوگتورۇب آلب كردى اوشول.
آق جىبەكتە تورلورۇن -
آكتارب آلب كردى اوشول.
جاقن جاتقان ساياتچى،
تولودون چىغا قالدى اوشول.
بارب باسا قالدى اوشول.
چىغارب توردون آلدى اوشول.
آرى ايمەرب قاراسا،
بەرى ايمەرب قاراسا
چن بۇۇدايق، اوزۇ اەكەن.
اوزۇ تۇرماق كوزۇ اەكەن.
مۇنۇن تەكوورۇتەمر تۇربايى؛
تەبىكەنى، اولوت تۇربايى.
اۇنۇ زار تۇربايى،
جۇنۇ چار تۇربايى.

قۇيرۇغۇ قۇندۇز تۇر بايى،
چايىتى جالدىز تۇر بايى.
بەلى مەكر تۇر بايى؛
كوزۇ چەكر تۇر بايى.
قۇيرۇغۇ قۇچاق تۇر بايى،
چالغىنى بىچاق تۇر بايى.
قۇشقا تەلەر ساياتچى،
باا بەدندى كوب آيتب،
ءاۋيۇن كوزدوى ءجونودۇ.
ءاۋيۇنو آلب كەلدى اوشول،
ادل - جۇرنۇنۇن بارينا،
قاباردى قاتۇۇ بەردى اوشول.
قالىڭ ءتۈۋو قلىدى اوشول.
آۋالقانداى جانى - بەك،
بوغو آلب كەلدى اوشول.
آت باشتاغان ءبر توغۇز،
آنى بەردى بەگىلك،
ءتوو باشتاغان ءبر توغۇز،
مۇنۇ بەردى بەگىلك.
قوى باشتاغان ءبر توغۇز،

داغى بەردى بەگىلك،
اۋى باشتاغان ۶بر توغۇز،
آنى - دا بەردى بەگىلك.
ساداغن سارى آلتىغا تولتوردۇ،
ساناسى مەنەن بولتۇردۇ.
كومۇر كويۇن كوب آلتىغا تۇلتۇردۇ،
كوگۇلۇ مەنەن بولتۇردۇ.
آۋالقانداى جانى - بەك،
بۇۋدايقىتى آلدى اوشول.
قۇش ءتوروسۇ بۇۋدايقى،
قولغو قونبوى قويدۇ اوشول.
قولغو قونسو بۇۋدايقى،
تۇۇرغا قونبوى قويدۇ اوشول.
تۇۇرغا قونسو بۇۋدايقى،
تابقا كىر بەى قويدۇ اوشول.
تابقا كىرسە بۇۋدايقى،
اۋندوكو كەلبەى قويدۇ اوشول.
آندا آۋالقانداى جانى - بەك -
قالقىنا قابار سالدى اوشول.

خان قالقىنا قابار سالب، «بۇۋدايقتى كم تابقا
كرگزسه ساماغانن بهرهمن» دەدى.

آندا.

قالڭ اەلەن ايچينەن آتالا اچكەن، سادالا
چچقان اووزۇ ءمۇيۇز، كوتۇ كييز، قۇناجن قۇيرۇق
قۇۋ كەمپەر چيغب كەلب «آلديسيار قانم! مەن تابقا
كرگيزەمن، ساماغانمدى بهرسەگز،» دەدى.

- خان: ساماغانكىدى آيت بهرهمن دەدى.

- «مەنن ساماغانم اۇشۇل اون - بەش جاشتاغى
بالاغا آلب بهريگز آنان آيتامن» دەدى كەمپەر.
خان، كەمپەردن تيلەگن اورندادى اون - بەشتەگى
بالاغا نيكەلەب آلب بەردى.

كەمپەر: «بۇۋدايقتى كم قارماسا اوشونۇ سويغۇزۇب،
ءتوش اەتینەن اويغۇزۇب، بوور اەتینەن نويغۇزۇب،
قانن كوزۇنو قۇيسا تابقا كيرەت، جايىلب چققاندا
كوزۇنو اەمىنە كورۇنسو اوشونۇ آلات» دەدى.
آنى اۇققان سوڭ خان ساياتچينى چاقيرتىدى.
ساياتچى سويورۇن ءبيىلب اەلن جيىب آلب آيتەقان
كەرەزى:

- «بۇۋدايقتى تابتووغو؛
مەنى خان آلبارب سويغوندو،
توغتى اەتيمەن اويغوندو؛
بوور اەتيمە تويغوندو؛
چارايىنا مەنەن چابتاڭار.
بۇلغارى مەنەن قابتاڭار.
اوتۇز جولدۇن اوزۇنا،
اوكدوب آلب قويۇڭار.
توغۇز جولدۇن توومۇنا،
توپتوب آلب قويۇڭار.
بەيىتمەن اۋستۇنو،
قوش كوچوتلۇ اورنوتۇب،
مۇنار قىلىپ قويۇڭار.
جالغز چىرىق سايدىرب،
چىنار قىلىپ قويۇڭار.
اندستاندان قۇش كەلسە،
مۇنارىما تۇش كەلسە،
قۇشتان زايا بولدۇ دەب،
دۇۋا قىلىپ اوتورگو،
دۇۋاسى قابل جەتەرگە.

مەكە - مەنەن ، مەدینە ،

بۇل اوكونون قۇش كەلسە ،

چیناریما تۇش كەلسە ،

باتا قیلب كەتەرگە -

باتاسی قابل جەتەرگە ، دەپ

آیتدی - دا خانغا باردی . خان سایاتچینی سویۇب

بۇۇدايققا جەم قیلب بەردی :

قۇش ، توروسۇ بۇۇدايق ،

سایاتچینن ، توش ادتینەن اويدۇ اوشول ،

بوور ادتینە تویدۇ اوشول .

كوزۇنو قانن قويدۇ اوشول .

آنان تابقا گربەس بۇۇدايق ،

تابقا كیرب قالدی اوشول .

آۋالقانداى جانى - بەك ،

آلب چيغب سالدی اوشول .

كوسو قۇيرۇق - كوك دا گىغت ،

قارشتىر آلدی بۇۇدايق .

چاغاراق قۇيرۇق - چار ، جۇن ،

جولبورس آلدی بۇۇدايق .

تۇندو - تۇندو جوگۇرگەن ،

تۈلكۈنۈ آلدی بۇۇدايق.
قاراڭغىدا جۇگۈرگەن -
قارساق آلدی بۇۇدايق.
تەكتردەگى تەكەنى -
تەرب آلدی بۇۇدايق.
قۇيۇلۇشتا قۇلجانى،
قۇۇب آلدی بۇۇدايق.
ادىككەيشتە اەچكىنى،
اەڭب آلدی بۇۇدايق.
آدرداغى آرقاردى -
آنى - دا آلدی بۇۇدايق.
بادالداغى مارالدى -
بارب آلدی بۇۇدايق.
ءتىشن قرتاشقا بۇلوگون -
ايريسن جەردەن تىلەگەن،
ءچوب - تامرغا تويىوغون،
قاچرغانن قويىوغون.
قامان آلدی بۇۇدايق -
آۋالقانداى جانى - بەك -
اويغو سالىدى بۇۇدايق،

اويدون امه قويبودۇ.
تووغو سالدى بۇۇدايق.
توودون امه قويبودۇ،
آل - آڭغىچا بولبودۇ -
آلدى جاقى باتۇۇدان،
آلتيمش آيرى آق بۇغۇ،
آرباڭداب قاچپ بەردى اوشول،
آۋالقانداى جانى - بەك،
آغا شاتەب قالدى اوشول.
آزۇۇلۇ قۇشتۇن بالاسى،
آق بۇغۇغا قاراباى،
آسمانداى اۇچۇب قالدى اوشول.
قارانى قارا سالاربى؛
قاچرب قاراب قالاربى؛
تورونۇ تورو سالاربى؛
تومون قاراب قالاربى؛
قۇش توروسۇ بۇۇدايق؛
آلتىندان بووسۇن تىدى اوشول.
آيغا قاراب سزدى اوشول.
كۇمۇشتون بووسۇن تىدى اوشول.

كۈنگۈ قاراب سزدى اوشول.
كوزدون قايم بولدۇ اوشول.
سالغان كۈنۈ كەچىدە،
كەچكى سالقن بەشىدە.
آۋالقاندن قولۇنان،
ماشايقتن جولۇنان.

قۇش، توروسۇ بۇرۇدايق،
قاچىپ كەتپ قالدى اوشول.

آۋالقانداي جانى - بەك -

آڭىرب قاراب قالدى اوشول.
جانن - دا جىگىتتەرىنە -

آۋالقان تۇرۇب كەب آيتات:
اۋڭكۈر تاشقا باريڭار -

اوڭۇرۇب قايتىپ كەلىڭەر.

چاغر تاشقا باريڭار -

چاقىرب قايتىپ كەلىڭەر.

آندان آرغا بولبوسو -

جلقى ايچىندە آلاسى،

ساياتچىنىن تىنىم - سەيت بالاسى؛

قۇشقا تلمەر دە چۇ - اەلە.

اوشوغو قابار آيتيگار،
باچم جەتب باريگار.
بۇۇدايقتى از دەسن،
از دەب بارب سۇراسن،
تاب آلب بۇ كەلسە:
آت باشتاغان ۶بر توغۇز-
آنى بەرەم بەگىلك.
توو باشتاغان ۶بر توغۇز،
مۇنۇ بەرەم بەگىلك.
قوى باشتاغان ۶بر توغۇز-
داغى بەرەم بەگىلك.
اۋى باشتاغان ۶بر توغۇز،
آنى - دا بەرەم بەگىلك.
سااداغن سارى آلتىغا تولتۇرام،
ساناسى مەنەن بولتۇرام.
كومۇر كويۇن كوب آلتىغا تولتۇرام،
كوڭۇلۇ مەنەن بولتۇرام.
آۋالقانداى جانى - بەك -
بۇ جاردقتى بەردى اوشول.
جانداغى چيگىتى -

جلقى ايچىندە آلاسى،
ساياتچىنىن تىنىم - سەيت بالاسى،
آغا جەتب باردى اوشول.
بارب آيتب قالدى اوشول.
- «كەچە كۈنۈ كەچىندە،
كەچكى سالقن بەشمەدە.
آۋالقاندىن قولۇنان -
ماشايقتىن جولۇنان.»
قۇش «توروسۇ بۇۋدايق،
قاچىپ كەتب قالدى اوشول.
سەنى قۇشقا تلمەر دەچۇ-اەلە،
بۇۋدايق تاب سەن كەلسەك،
«تورت تۇلۇك مالدان توغۇزدان،
چۇبۇرتۇب ساناب آلاسك.
سارى آلتىن مەنەن كۇمۇشتۇ-
شادىراتب قالاسك.
باي بولۇپ جرغاب آلاسك.
ساياتچىنىن بالاسى -
بۇجاردىقى اۇقدۇ اوشول.
كەر- اووز آتنى مەندى اوشول.

چاپان - تونۇن كىدى اوشول.

كۈل آزقتى جىدى اوشول.

بۇۇدايقتن آرتىنان -

ازدەمەك بولۇب چقتى اوشول.

آتنن اووزۇج بوشوتۇب،

سارى تالا الدى چاپتى اوشول.

تالادا آشتق آيداغان -

ديقاندارغا باردى اوشول:

— «آيلانايىن ديقاندار،

شامپيانن شايلانغان.

شايلاب آشتق آيداغان.

آق ءاۋىرونۇن چاچترغان،

جەردن ءجوزۇن آچترغان.

بۇۇرسۇنۇن بۇقتۇرغان،

قارا جەرگە سۇقتۇرغان.

قوش اوگۇزۇن بايلانغان،

قوشۇلتۇب آشتق آيداغان.

كۇزدۇن كۇنۇ بولغوندىو—

اوروغۇن اۇستا تابتاغان.

قاچيراغان آق بۇۇداى،

باشىنان الدى قاپتاغان.
توپونۇن تووداي جيدرغان،
قىزىلان قرداي اويدۇرگەن.
بەش ايليگن آشتاغان.
قىزىلان آسماندى كوزدوى تاشتاغان،
آق اۇلاغن باقرتقان.
آيلدن قابن چاقرتقان.
كوك اۇلاغن باقرتقان،
كوبتۇن قابن چاقرتقان.
آيلانايىن ديقاندار-
بارك مندا تۇرۇبسۇك،
كەچە كۇنۇ كەچىندە -
كەچكى سالقىن بەشمە.
آۋالقاندىن قولۇنان،
بۇۇدايق قاچتى كوردۇگبۇ؟
- «آنداي نەمە بلبەدك!
سۇراي بەرگن جاش بالا،
بۇۇدايقتى كوربودۇك».
آندان آرى چابىتى اوشول،
جىنالىشب اوتۇرغان،

قالڭ قۇشقا باردى اوشول. —
بارب سۇراب قالدى اوشول:
« قوتۇر- ااپەى قوڭقۇلداق،
قوى قايارغان توڭقۇلداق.
آلاتاماق چيپلداق -
آلا قارغا آزانچى،
قارا قارغا قازانچى،
ساغسقان اەلدىن جوچۇ سۇ،
قوڭ قارغا اەلدىن بوچۇ سۇ.
بارڭ مندا تۇرۇبسۇڭ،
كەچە كۇنۇ كەچىندە،
كەچكى سالقىن بەشمەدە.
آۋالقاندىن قولۇنان،
ماشايقتىن جولۇنان.
قۇش ءتوروسۇ بۇۇدايق،
قاچىب كەتدى كوردۇڭبۇ؟
آنداى نەمە بادىڭبى؟
- « آنداى نەمە ءبالبەدىك -
سۇراى - دا بەرچى جاش بالا،
بۇۇدايقتى كوربودۇڭ، »

آندان آرى باردى اوشول،

چوغۇلۇشۇب اوتۇرغان،

چيىنداردى تابتى اوشول.

آلاردان سۇراپ قالدى اوشول:

«قاراچيىن بىر ءاوزۇك،

قاشقا چيىن جولدوشۇك.

اۇزۇن تۇمشۇق چركەيسىك،

آچق كۇندۇ بۇركويسىك.

اۇزۇن سارى ماشاسىك،

جاز نقيىسن بولغوندى،

آشتىچيىن تاقيميىنان آشايىسىك.

كوگون دەگەن بىيىك بار،

كوك قامىستان ءاۋيۇك بار.

بارىك مىندا تۇرۇبسۇك،

كەچەگۇنۇ كەچىدە —

كەچكى ناماز بەشمەدە.

آۋالقاندىن قولۇنان،

ماشايقتىن جولۇنان.

بۇۇدايق قاچتى كوردۇگبۇ؟

آنداي نەمە بىلدىگبى؟

— «آندای نەمە بلبەدك،
بۇۇدايقتى كور بودۇك.
سۇراي — دابەرچى جاش بالا.
آندان آرى جەلدى اوشول،
ساغسقانغا كەلدى اوشول.
قۇشقاتلمەر جاش بالا،
سۇراب جاتب قالدى اوشول:
— «اويدو جوور كورۇنسو،
اويدولو تۇب قۇۋاسك،
آلب كەلب جيغاسك.
اوڭ كوزۇ نون اويوسۇڭ،
سول كوزۇنون تويو سۇڭ.
قردا جووور كورۇنسو —
قىقاڭداتب قۇۋاسك،
قىرايتب بارب جيغاسك.
اوڭ كوزۇنون او قۇيسۇڭ،
سول كۇزۇنون چوقۇيسۇڭ،
كوت جاغىڭدى قاراسام،
كەلەڭكەر چاچپاق سالغانداي،
بۇت جاغىڭدى قاراسام

سوورۇ اوتۇك كىگەندەى،
ساغسقانداى باتر قۇش،
سەن - دەمندا تۇراسىڭ،
بۇۇداىق قاچتى كوردۇڭبۇ؟
جە، قابارن ەبلدڭبى؟
- «بۇۇداىيىڭ كور بودۇم
قابارن - دا اوقبادم.
سۇراى بەرگن قاراغم.»
جلقى ايچىندە آلاسى،
ساياتچىنن تىنم - سەيت بالاسى.
آرى قاراى بارغانسوڭ.
چاقچىغايدى تابقانسوڭ.
- «جاز بولغوندىو جان بۇتكون
تىلىنن بارن تۇۇرايسىڭ.
قش بولغوندىو سەن بايقۇش،
جەر ەتۇبۇندو قۇۇرايسىڭ
چاقچىغايدى چەچەن قۇش،
سەن - دامندا تۇرۇبسۇڭ
كەچە كۇنۇ كەچىندە -
كەچكى ناماز بەشمەدە.

آۋالقاندن قولۇنان،
ماشايقتن جولۇنان.
قۇش، توروسۇ بوۋدايق.
قاچىپ كەتدى كوردۇڭبۇ
آنداي نەمە بىلدىڭبى؟
— «آنداي نەمە بىلەدىم.
بۇۋدايقتى كوربودۇم.
ازدەي بەرگن جاش بالا.»
كەر اووز آندى تەمىنب
الگەرى قاراي دەمىگب.
قالڭ قۇشقا اۇچرادى،
آلاردان داسۇرادى.
— «جانداپ اۇچقان جاغالماي،
تۇشاپ اۇچقان تۇرۇمتاي.
قرداب اۇچقان قرعى — امك.
اون ايلانچىن اون تۇيغۇن،
بارك مندا تۇراسك.
بەش ايلانچن بەش تۇيغۇن،
بەشووڭ مندا تۇراسك.
تۇۋ كوتورگون تاز قارا،

تۇۋنۇن بەگى قارقىرا.
اەشك آغا بۇركۇتسۇك،
چىنداب آچۇۋۇك كەلگەندى،
جامى قۇشتۇ اۇركۇتتۇك.
بارك - تەك مىندا تۇراسك،

كەچە كۈنۈ كەچىدە،

كەچكى سالقن بەشمە
آۋالتاندىن قولۇنان -
بۇۋدايق قاچتى كوردۇكۇ؟

آندا ئورۇب ئاللك ئوش!

- «بىز كوربودۇك بۇۋدايق،
ازدەى بەرگن جاش بالا
دەگەن سوزدۇ آيتتىدى.»
آندان آرى جەلدى اوشول،
اۋپۇپتورگو كەلدى اوشول.
- «جازغى چققان اۋپۇپسۇك!
سايراب تۇرغان كۇكۇكسۇك.
آغايندۇۋۇكىشى اەلەك.
او كوكۇ مىندا تۇرۇبسۇك.

بوولۇ قۇشتۇ قاچىرىب،

ازدەب ۶جۇروم چاپىرب.
آندای نەمە بادگىبى؟
— «آندای نەمە بلبەدك —
سۇراى بەرگن جاش بالا.
آرى قارای جۇرگون سوڭ،
قارشى آلدینا كەزكەلدى.
چەگرتكە مەنەن كوبولوك.
جازغى چققان ادبەلەك.
۶مىڭ ۶بىر ۶تۇرلۇ كوبولوك،
او! چەگرتكە، چەگرتكە!
۶شش — ۶توبونۇن آریاسن،
تەرب جەدك چەگرتكە.
قوش ۶توبونۇن بۇۇدان،
قويىوى جەدك چەگرتكە.
چەگرتكە سەن — دە آرزىم بار،
چەیرەك آریا قارزم بار.
او كووك مىندا تۇراسىڭ،
آۋالقاندىن قولۇنان
بۇۇدايق قاچتى كوردۇڭبۇ؟
— «ازدەى بەرگن چىراغم،

بۇۇدايق قۇشۇلك كور بودۇم.»

ساياتچينن بالاسى،

آرى قاراي قالادى.

— «بورۇ كورسو دوس بولغون،

موونۇن بەرسە قوش بولغون،

قارساق كورسو دوس بولغون،

قارنن بەرسە قوش بولغون.

سەن قۇزغۇنسۇك — قۇزغۇنسۇك،

جامى ۱۰ ستان اۇچقۇلسۇك.

سەن — دامندا تۇراسك،

كەچە اوتكون كەچندە —

كەچكى سالقن بەشمە.

آۋالقاندىن قولۇنان —

ماشايقتن جولۇنان.

بۇۇدايق قاچتى كوردۇگبۇ؟

آنداى نەمە بلدگبى؟

— «آنداى نەمە بلبەدم،

سۇراى بەرگن جاش بالا،

بۇۇدايقتى كوربودۇم.

جلقى ايچندە آلاسى،

سایاتچینن بالاسی.
آتی بولدۇ ارغایدای،
۶بیتی بولدۇ تۇرغوپدوی
جارقاناققا کەز کەلدى،
آری قارای جۇرگونسوڭ:
جار بوورۇندا جارغانات،
جارغاناتدان سۇرادى.
— بۇۇدايقتى كوردۇڭبۇ؟
قاچىرب ايدك بلدڭبى؟
جارغانات تۇرۇب جووب آيتات:
— «بۇۇدايقتى كوربودۇم،
قاچقان قۇشتۇ بلبەدم.
مەنن كۇندۇز كوزۇم كورچۇ امەس
۶تۇن ايچندە كورچۇ— اەلە.
۶تيلمىدى آلساڭ جاش بالا،
مەن توگوروكتۇن ۶تورت بۇرچۇن،
۶تورت آيلانن اۇچاين.
ازدەب ۶جۇرۇب تاباين.
تابياسام قايتب كەلەين.
قۇشقا تلمەر جاش بالا،

اۋشۇ جەرگە سەن جاتقن» .
بۇل ۶ سوزدۇ آيتىب جارغانات،
ازدەب اۋچۇب ۶ جونودۇ .
توگوروكتۇن ۶ تورت بۇرچۇن .
۶ تورت آيلانبا اۋچتۇ امى .
اۋچۇب ۶ جۇرۇب جارغانات،
بۇۋدايقى تابتى امى .
قارا توونۇن بوورۇندا،
قارا اۋگكۇردۇن ايچىندە .
بۇۋدايقى جاتات بۇلايب .
ساگور ۶ جۇنۇ قىلايب .
جارغانات كورۇب آلدى امى،
قايتا جولغو سالىدى امى .
ساب جەتب كەلدى امى .
بالاغا كەلب آيتىدى امى .
جلقى ايچىندە آلاسى،
ساياتچىنن تىنم - سەيت بالاسى .
قانغا قابار قالدى اوشول .
او! ۶ سۇيۇنچۇ - سۇيۇنچۇ :
آيتقان سوزۇم تويۇنچۇ

دهدى - داغى جاش بالا،
آلدا دەب آتقا ۋەندى اوشول،
قارا اوڭكۇردو بۇۇدايق،
سالب جەتب باردى اوشول.
بارب قارماب آلدى اوشول.
ۋاۋيۇنوۋ آلب كەلدى اوشول،
قالڭ ۋەتۇلوو قلدى اوشول.
قالقىنا مقتاب بەردى اوشول.
آۋالقانداى جانى - بەك،
قۇلاغىنا ۋەتىدى اوشول.
بارب آلب كەلگن دەب،
اەكى ۋەبر دەى آق تاياق،
«بار» دەب جۇمشاب ۋەيدى اوشول.
آلار بارب آيتقان سوڭ
ساياتچىنن بالاسى،
قۇش ۋەتوروسۇ بۇۇدايق،
آلب ۋەجۇرۇب قالدى اوشول.
آۋالقانداى جانى - بەك،
آت باشتاعان ۋەبر توغۇز -
آنى بەردى بەگىلك.

قوى باشتاغان ۶بر توغۇز-
داغى بەردى بەگىلك.

اۋى باشتاغان ۶بر توغۇز-
آنى - دا بەردى بەگىلك.

ساداغى سارى آلتىغا تۇلتوردۇ-
ساناسى مەنەن بولتۇردۇ.

كومۇركويۇن كوب آلتىغا تولتۇردۇ-
كوگۇلۇ مەنەن بولتۇردۇ.

بۇۋدايقتى آلب قولۇنا -

قاندىن كوگۇلۇ جايلاندى.

بۇ، قۇش ۶توروسۇ بۇدايىق،

جاپان بولۇب قالبتىر.

تابقا كرسە بۇۋدايىق -

قولغۇ قونبوى قۇيۇبتۇر.

قولغۇ قونسو بۇۋدايىق،

اوندىكو كەلبەنى قويۇبتۇر.

آنان آۋالقانداى جانى - بەك -

آيلاسى جامان كەتكەن سوك:

ساياتچىنىن بالاسىن -

آلب كەلب سويغۇزدۇ.

توش اەتىنەن اويغۇزدۇ.
بوور اەتىنەن تويغۇزدۇ.
كوزۇنو قانن قۇيغۇزدۇ.
قالغان سووگۇن جيغزدى،
چاراينا مەنەن چابتادى.
بۇلغارى مەنەن قابتادى.
اوتۇز جولدۇن اووزۇنا -
اوگدوب آلب قويغۇزدۇ.
توغۇز جولدۇن توومۇنا -
توبتوب آلب قويغۇزدۇ.
بەيىتىنن اۇستۇنو -

قوش چرىقتى سايغىزب،
مۇنار قىلب قويغۇزدۇ.
جالغز چرىق سايغىزب -
چىنار قىلب قويغۇزدۇ.
اندستاندان قۇش كەلسە،
مۇنارينا تۇش كەلسە؛
قۇشتان زايا بولسۇ دەب،
دۇۋا قىلب اوتسۇن دەب.
دۇۋاسى قابل جەتسە دەب.

مەكە مەنەن مەدینە -
بۇل اوكونون قۇش كەلسە،
چینارینا تۇش كەلسە؛
باتا قیاب اوتسۇن دەب.
باتاسی قابل جەتسەن دەب.
آنان تابقا كىرەس بۇۇدایق،
تابقا كىرەب قالدى اوشول.
آۋالقانداى جانى - بەك -
آلب چىغىب سالدى اوشول،
تەكتردەگى تەكەنى -
تەرب آلدی بۇۇدایق.
قۇيۇلۇشتا قۇلجانى -
قۇيۇب آلدی بۇۇدایق.
اەگكە يىشتە اەچكىنى -
اەگب آلدی بۇۇدایق.
چاغراق قۇيرۇق چار ۶جۇن -
جولبورس آلدی بۇۇدایق.
كوسوو قۇيرۇق كوك داگت -
۶بورۇ آلدی بۇۇدایق.
۶تۇندو - ۶تۇندو جۇگۇرگون -

تۈلكۈنۈ آلدى بۇۇدايق
قارا كقىدا جۇگورگون
قارساق آلدى بۇۇدايق.
ء تيشن قر تاشقا بۇلوگون -
ايريسن جەردەن تيلەگەن.
قاچرغانن قايساغان -
قامان آلدى بۇۇدايق.
آدرداغى آرقاردى -
آنى - دا آلدى بۇۇدايق.
بادالداغى مارالدى -
بارب آلدى بۇۇدايق.
بۇۇدۇرداغى بۇغۇنۇ -
مۇنى - دا آلدى بۇۇدايق.
اويغو سالدى بۇۇدايق،
اويدون امە قويبودۇ
تووغو سالدى بۇۇدايق؛
توودون امە قويبودۇ.
آل - آ كقىچا بولبودۇ -
آستىقى جاق باتقالدان،
آلتمش آيرى آق بۇغۇغۇ

آر با شىداپ قاچا بەرگەنى.

آۋالقانداي جانى - بەك -

آغا شلتەب قالغانى.

آق بۇغۇغا قاراباي،

آزۇلۇ قۇشتۇن بالاسى،

آسمانداپ سىزب قالغانى.

قارانى قارا سالارېي.

قاچىرب قاراب نالارېي؟

تورونۇ تورو سالارېي،

تومون قاراب قالارېي؟

آنان، قۇش توروسۇ بۇۇدايق،

آلتىندان بووسۇن تىدى اوشول.

آيدى قاراب سزدى اوشول.

كۇمۇشتون بووسۇن تىدى اوشول.

كۇندۇ كوزدوب سزدى اوشول.

آۋالقانداي جانى - بەك -

آق بۇغۇغا سالام دەب،

بۇۇدايقتى قاچىرب،

مۇگقانېب قاراب قالدى اوشول.

بۇ دايقتن تويۇ

ءاۋچۇنچۇ ءبولم.

بۇدايقتن تويۇ.

مۇرۇنقىمۇ اوتكون زاماندا،
جان - جانيۋار آماندا،
آرقايسى جاندىن باتىرى،
اەركى مەنەن بولغوندى،
آلسزداردى آلدېرىب،
اسى چىغىب شول كۇندى:
بۇۇدايق باتر توى قلىدى،
بۇلبۇل چەچەن اوى قلىدى،
آل جەتكەنن آلدېرىب،
قانائەتتۇنۇن بارىنا،
قاتنۇ بۇلك سالدېرىب،
جاغالمىدى چىيەردى.
جالپى چوگدۇن بارىنا!
بارب خابار سال دەدى.
اۇكۇ قۇشتۇن جاقشىسى.

بابر قان قۇشتۇن باقشيسى،
بارى كەلسن دەب آيتتى.
بۇۇدايق باتراۇ لۇغۇ،
قارچىغا قۇشتۇن قامبىلى،
قوشو كەلسن دەب آيتتى.
ايلاچنداى آلغىرى.
قايراتتۇسۇ ايتەلگى،
بۇ - دا كەلسن دەب آيتتى،
قرغى كەلسن قىپىلداپ،
تۇرۇمتاى كەلسن شىپىلداپ.
قۇرقۇلداغان قۇزغۇنۇ.
قارشىرغا تۇتقۇنۇ،
«مەن ءاۋچۇن جاننقى» دەدى،
قارا قۇشتۇن بارىنا،
قابار بەرب جى دەدى.
توو باشىدا جورۇنۇ،
آققاجرداى زورۇنۇ،
تاز قاراداى دالباقى،
ايەك - ايەك قالداقتى،
قۇيرۇغۇ بار سالماقتى،

بارن قويبوى جى دەدى.
آلا قارغا، چار قارغا،
ساغزقان مەنەن قوڭ قارغا
تۇگولۇ مەنەن كەل دەدى.
آقسارى مەنەن قۇلاي.
بۇلاردىدا ۶ جۇر دەدى.
كۇيكو ۶ بېيجى كەلسن دەب،
آگزدان چىققان تەرسن دەب
آلستان كەلگەن مەيمانغا
جەمش قىلىپ بەرسن دەب:
بوز چىچىقتن باريسن،
بور باش باتر جىسن دەب،
چايبىيە كەي ايلەكتى،
چاقىرب كەلسن دەب آيتتى.
كۇكۇك مەنەن سەينەكتى،
بۇۇدايق باتر اولۇغۇ.
اويلوب تۇرۇب بۇيوردۇ.
آغايىغا كەب آيتتى
بارىكارغا اەب كەلسە -
توى قىلامن دەب آيتتى

كەگەشب جووب بەردەدى.
اينتماققا كىر بەگەن،
سونۇندۇمەندەن كوردەدى.
توو باشندا اولاردى،
كول بويۇندا قۇولاردى،
كەكىلك مەنەن چىلدەردى،
اوردوك - چۇروك قازداردى.
آكتارب ۶ جۇرۇب جىيىپ كەل،
۶ بىرن قويىوى سازداردى.
- باتردىقى ماقۇل دەب،
آيتقان ۶ سوزن آقل دەب،
آيتقانىنن باريسن،
آزر جىيىپ كەلەلى،
بۇۇدايق باتر بالبانى.
قىرچاقدن قىزل تۇلكۇسۇن.
قىمتى قارماب اولتۇرۇب
چەگگەلىن سىرا تولتۇرۇب.
آدردان آرقار آلدىرىب،
آرشتارن سالدىرىب.
قۇلجا مەنەن تەكەنى،

قۇۇب كەلب كەكەدى،
آيباتن جاندىن آشیرب،
آیداتب بارن كەلهدى.
آیلانن جۇرگون قاجردى.
جۇرت آكديغان جورۇنۇ،
آچۇلانن جۇمۇشقا
سالن قويدۇ باریسن،
قانن توكسون تاز قارا.
تۇۇ كوتورگون تۇرۇنا،
بايبيچە بولدى قارقیرا!
جاسوول قلدی اۇچقۇلدۇ.
اوت قايتارتب قويۇبتۇر-
چاقیرب كەلب قۇزغۇندۇ.
آزانچى قلدی تووقتۇ
آدامدار قاراب تۇرغیلا!
تاماشا مەنەن سووقلدی.
تاشتان مەچت قۇردۇرۇب،
سۇۇدان دارات آلدیرب،
جای نامازن سالدیرب،
ایمام قلدی تورغویدۇ.

باشىنا سەلدە چالدىرب،
قاشقۇلاق قوڭۇز تەردەدى،
آلستان كەلگەن مەيمانغا،
مەيز قىلب بەردەدى.
مۇرۇنقۇداي بۇرۇنۇ.
تەنتەگىدى قوى دەدى،
آيۇنۇ كەمەگە قازدەدى.
مايمىلى قازان آس دەدى،
ايلىك - ايلىك جوقچوقۇ.
ايچەگى قارن جۇۋدەدى.
جوندون اۇچقان جورۇنۇ.
ات جەدر بەي قۇۋدەدى،
جۇمۇش جونۇن بلبەگەن،
ناز قارانى باشىنا،
جابا سورپو قۇي دەدى.
قارا جورۇ قالداقتى،
قايرمالى اوردوكدۇ.
قالداغان قاشقالداق،
بەزىلدەگەن بەزىلدەك،
سۇۋ بويىلغون آق چارداق،

كۈپى چەچەن چالداردى،
اوشۇلاردىن بارىسن.
آگز مەنەن آلدىردى.
تورغوى بولدى مولدوسۇ.
اۋپۇپ بولدى، جولدوشۇ.
چەچەن بۇلبۇل اوى اويلوب،
كەكىلك بولدى جورغوسۇ.
سوپو بولدى اۇكۇسۇ.
اەشەن بولدى كۆكۈگۈ
جورگومۇش بولدى دارچىسى،
كۆيكو بولدى بېيچىسى.
اويۇنچۇ قىلدى مشقتى:
تېيىپ قويدۇ قىشقتى.
چەگرتكەگە قومۇز چالدىرىب.
ساغزقانغا جوموق آيتتىرىب،
كۆكۈكنۇ چوور تارتتىرىب،
قىچى قارا قارغانى،
اۋىگو تۇشبوى قايتتىرىب،
تازقارا مەنەن جورۇنۇ.
بالبانغا قارشى سالدىرىب،

چققانينا بەرمە كىكە،
سۇوردۇ قارماپ آلدېرىپ،
اەكى بالبان كۇرۇشۇپ،
بويۇنا بويۇن تىرەشپ،
يىلەكتەرن تۇرۇشۇپ،
قارب قۇرب اەتب كىرىشپ،
قالڭ ءجۇندون جۇلۇشۇپ
چەگگەلدەشپ تارتىشپ،
آياغندا او كوو تەك،
ءبىرن - ءبىرى جەگگەن جوق،
چارچاشقان سوڭ قويۇشتۇ.
اەچ - اەشتە كەتىگەن جوق،
ءبورۇدون قالغان تارپتاردى،
قاجردان ءبىسىز باگەن جوق.
اۇشاقچى بولدۇ تارانچى،
بىرىنەن جاگجال چققان جوق.
سالتانان قاراچى،
اۇچقۇلداردى جىدېرىپ،
توقويدون قرويون آلدېرىپ،
قۇۇ قاناتن جايدېرىپ،

آتتارن جيناب چاقتيرب،
بايگه سن بولۇپ سايديرب،
چوغۇلۇشقان بەلدەرى،
بايگه بولگون جەرلەرى،
اۇزۇن مويۇن آققۇنۇ.
باش بايگه گە سايىتر.
بىردن سۇگونا آرنادى،
قويدوى بولغون تووداقتى.
باش بايگه سى آز بولدۇ،
اۋچۇنچۇ بايگه قاز بولدۇ،
تورتۇنچۇسۇ اۇلاردى،
بەشۇنچىگە سايىتر.
كەكيەكتەى چۇباردى
آلتىنچى اوردوك بايگه گە.
جەتنچىسى بۇدونو،
سەگىزىنچى بوزچەمچق.
توغۇزۇنچۇ بايگه سى.
كەلەسن دەگەن قۇۇتۇمشۇق.
اونۇنچىغا چققاندى،
آتايىلاب آرنابتىر.

آت آيدادى بارچاشى:
چوڭ قول مەنەن قۇۋارتىب،
جولدون چىققان بالداردى.
جرغاب تۇرۇب سۇۋلاتىب،
آ، قۇلالى سالىپا گىداب،
اەل چىقرچى بولدى دەيت،
سۇرانچى جولدون توزۇبتۇر.
قايرا تارتقان جەرنىدە.
قارچىغا مانىگى اوزۇبتۇر.
شۇۋىلاتىدى قاناتىن،
۶ بىردەن كىيىن ايلانچىن،
جەگەن جەسى كۈچ بولۇپ.
۶ چۇيىلۇ كەلدى ۶ اۋچ بولۇپ.
كۇيۇب جانىب اورت بولۇپ
تەينار كەلب ۶ تۇرت بولۇپ،
كەلگەن جەرى كەچ بولۇپ.
شامداغاي بونۇب بارىنان،
قرغى كەلەت آرتىنان،
اووب كەتب اەتەنەن،
تۇرۇمتاي كەلەت جەتەنەن،

تابى كەلبەي سەمزدەن
جاغالمای كەلەت سەگزدەن،
جەگەن جەمى قوڭۇزدان،
قۇلالى كەلەت توغۇزدان،
قانجىغادان كوتورۇب،
قايران ساردان اوتكوزدۇ
باشى قويدوى اەكەن دەب،
بايىلاب آلدى كەلەستى،
جەر ۋە اۇستۇندو چىققان كوب،
جەتكىلەڭ آلب توى دىدى.
اوشو جەردە باترلار،
اولجوسۇن ۋە بولۇب آشتى
ۋە اوزۇمدۇن آتم چىقىدى دەب،
اوڭوروب آلدى كەلەستى.
اەكى كوزۇن اويولۇ
تۇلۇب قىلب سويولۇ.
ۋە چوب چالار تىشى جوق اەكەن،
مۇنۇ چەگرتكە سالچۇ قىلالى.
قابتالىنان تىلەلى،
قايش قىلب آلالى !!

اون بولدۇ كۆيكو آداسب،
چچقاندى قۇلالى مەنەن تالاشب،
بايگە بولگون چاقشيلار،
تالاشقانن قاراشب،
قۇلالى - «كۆيكو اوى» دەدى:
تالاشكندى قوى دەدى
تورغويغو قۇران اۇقۇتۇب،
چچۇر قۇراب باتا قياشب،
جاي - جايينا كە تيشب،
بەت آلدينا تاراشتى.
بۇتتۇ.

